

זעומקו של מקרא

דברי עומק
בפרשת השבוע ובמועדים

חג השבועות
התשפ"ה

בכל ענייני החוברת ניתן לפנות אל: 052-7675895
גור-אריה צור מודיעין עילית
להצטרפות לתפוצת מייל: leshem895@gmail.com

לעומקו של מקרא - חג השבועות

לענין, קל וחומר להדיוט הלומד מן ההדיוט. עכ"ל.

הנה כי כן לימדנו רש"י יסוד בלימוד התורה. **התבוננות**. ולשם כך **עצר הקב"ה** והפסיק מדיבורו, וכן הורה לנו לעשות עם התלמידים, **ק"ו להדיוט הלומד מן ההדיוט**. אשר על כן נקרא יום מתן תורה **עצרת**. שקבלת תורה בלי התבוננות אינה קבלה. והתבוננות היא אשר משלימה את קבלת התורה להיות חלקנו. ואי אפשר להתבונן ללא **עצירה**.

ואשר על כן, על שם העצירה והתבוננות, נקרא יום מתן תורה **עצרת**.

ועוד י"ל דעצרת לשון **מעצרתא** היא בית הבד. והתורה משולה **לשמן זית זך**. כתית למאור. וכמו שדרשו **הסכת** ושמע ישראל, כתתו עצמכם על דברי תורה. עצרת תהיה לכם, כפי **הכתית** כן תהיה לכם.

ועוד י"ל, **עצרת** אותיות **צרעת**. אלא שצרעת באה על שם שמוציא רע. ועצרת נקרא על שם שמוציא טוב, שמוציא דבר טוב מפיו, ואין טוב אלא **תורה**, ועל ידי כך הופך את **הצרעת**

יש ליתן טעם מדוע יקראו רבותינו ז"ל בכל מקום **חג השבועות בשם עצרת**.

ומובא ברמב"ן בפרשת אמור ויקרא כ"ג פסוק לו' גבי שמיני עצרת שלאחר סוכות ועל דרך האמת: וצוה בחג המצות שבעה ימים בקדושה לפניהם ולאחריהם כי כולם קדושים ובתוכם ה' **ומנה ממנו תשעה וארבעים יום שבעה שבועות כימי עולם וקדש יום שמיני כשמיני של חג**[הסוכות], **והימים הספורים בינתיים כחולו של מועד בין הראשון[פסח] והשמיני בחג**[השבועות] **והוא יום מתן תורה** שהראם בו את אשו הגדולה ודבריו שמעו מתוך האש.

ולכך יקראו רבותינו ז"ל בכל מקום חג השבועות עצרת כי הוא כיום שמיני של חג שקראו הכתוב כן [עכ"ל] ועוד עי'ש דבריו].

ולעומקו של מקרא יש עוד לומר על פי פירוש רש"י על הפסוק ויקרא אל משה בתחילת ויקרא, והוא מתורת כהנים: יכול גם להפסקות היתה קריאה, תלמוד לומר **וידבר**, לדבור היתה קריאה ולא להפסקות, ומה היו **הפסקות משמשות**, ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין

לעומקו של מקרא - חג השבועות

בעולם, כנגד מימד המקום, הזמן והאדם. והם כולם ימצאו בחג השבועות:

עולם, שאם אין לימוד תורה ח"ו העולם חוזר לתהו ובהו, הרי שהתורה שניתנה בשבועות מעמידה את העולם.

שנה, שהתורה שניתנה בשבועות היא כנגד הזמן ומעמידה אותו על תילו, שנאמר כנגדה כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה, וכן נאמר [ירמיהו לג, כה'] אם-לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וּלְלַיְלָה חֻקֹּת שְׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא-שָׁמַתִּי, והם חוקות מהלך השמש והירח אביב קיץ חורף וסתו, **שהתורה מקיימת את מהלך השנה**.

ועוד, שלשון **שנה** היא מלשון **שנשנית** וחוזרת ונשנית, וכן התורה הקדושה נקנית ע"י **שינון וחזרה**.

ועוד לעניין שנה, שחג השבועות אינו במימד הזמן בפני עצמו כשאר המועדים, כי אם **המשך אחד עם פסח**, וממוצאי יום טוב של פסח תספרו חמישים יום והקרבתם וגו'.

נפש, הוא האדם הלומד תורת ה', שלולא הוא, העולם לא היה מתקיים כנ"ל, וכפי שהורונו לומר בשבילי נברא

לעצרת. ואם בצרעת נאמר **נגע** צרעת כי תהיה באדם והובא אל הכהן, הרי **בעצרת דברי התורה ענג הם לו**, ואשר על כן עליו **יֵאמָר ענג כי יהיה באדם, והובאו כולם אליו** שהרי שפתיו כשפתי כהן ישמרו דעת ויבקשו תורה מפיהו.

~~~~~

נעשה ונשמע

נעשה אותיות **עשן** בתוספת ה **נשמע** אותיות **עשן** בתוספת מ וצירופם הוא **עשן** כנגד נְהַר סִינִי **עֲשֹׂן** פָּלוֹ, [יט, יח'] בתוספת **מה**. כנאמר **מה** ה' אלקיך שואל מעמך כי אם **ליראה** [י, יב']

ובא ללמדנו, שעם מ"ה שהוא **יראת שמים** הרי **העשן** הוא **נעשה ונשמע**. ובלי יראת שמים הנעשה ונשמע הוא **כְּהִנְדֹּף עֲשֹׂן** [תהלים סח, ג'] על ידי רוח ואיננו, והוא כלא היה. וכל אשר התגלה ה' על הר סיני בעשן הוא כאמור בפסוק **בַּעֲבוּר תִּהְיֶה יִרְאַתִּי** על פְּנֵיכֶם לְבַלְתִּי תִחַטְּאוּ.

ועוד י"ל, כמובא בספה"ק, **עש"ן ר"ת עולם שנה נפש**. והם ג' בחינות שיש

לעומקו של מקרא - חג השבועות

**שנה נפש, ביטול למקום לזמן ולאדם
שהם ר"ת עשן. והיינו עש"ן מ"ה
שהם נעשה ונשמע.**

ועל דרך הסוד, יש לומר, מ"ה הוא השם הקדוש היוצא ממילוי אלפי"ן בשם הוי"ה כזה: יו"ד ה"א וא"ו ה"א, בגימ' מ"ה. והוא השולט בעולם היצירה, ונקרא גם אורח דאצילות, והוא כנגד יעקב אבינו **יושב אהלים**, שדמותו דמות **אד"ם** חקוקה בכסא הכבוד, והוא נוטריקון מ"ה, הוא הנקרא [כדלקמן] רוח העולמות, ואשר על כן עש"ן שהוא נוטריקון עולם שנה נפש, בצירוף מ"ה, הוא דרגה של **יראת שמים** לעם ישראל שאמרו **נעשה ונשמע**.

והוא הסוד שלא ניצחה הרוח את עשן המערכה. ואדרבה, יעקב אבינו איש תם יושב אהלים, הנקרא **רוח העולמות**, בעולם היצירה, הוא הנקרא מ"ה, הוא המעמיד את **עשן** המערכה של העולם העליון, והעשן המיתמר ועולה מעולם העשייה דרך עולם היצירה והבריאה עד רום עולם האצילות, הוא **כוא"ו** המקשר בין ה' תחתונה של שם השם במלכות בעולם תחתון עד יו"ד העליונה של שם השם אשר באצילות, ואשר על כן נקרא עולם היצירה גם **אורח דאצילות**.

העולם ולקבל את האחריות על העולם על ידי לימוד התורה של כל אחד ואחד.

ואשר על כן נקרא שבועות על שם שבעה שבועות מפסח. ונבחר חג השבועות להיות יום **מתן תורתנו** כי הוא המשך אחד של **פה סת**. ועל ידי הפה הסת תורה, זוכים לומדיה לחיים כדכתיב [משלי ד, כב'] **פי חיים הם למצאיהם וכמאמר חז"ל** [עירובין נד.]. **אמר ליה שמואל לרב יהודה שינא פתח פומך קרי, פתח פומך תגי.** פי היכי דתתקיים בידך ותוריף חיי שנאמר (משלי ד) **פי חיים הם למצאיהם ולכל בשרו מן פא אל תקרי למצאיהם אלא למצאיהם בפה**.

הרי שבשבועות חברו יחדיו **עולם שנה נפש, ר"ת עש"ן** יחד עם מ"ה, המורה על יראת שמים שנאמר **מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה אותו**, הרי הם יחד **נעשה ונשמע**.

ועוד יש לומר על דרך המוסר שהמלה "מה" מורה על **ביטול**, כדאמרו משה ואהרן [שמות טז, ז'] **ונתנו מָה** פי תלינו עֲלֵינוּ. וכשאמרו בני ישראל **נעשה ונשמע** קיבלו בני ישראל עליהם **ביטול להקב"ה בשלש בחינות של עולם**

לעומקו של מקרא - חג השבועות

הטמא, טמא. אלא שבכח גזירת הקב"ה, גם החלב והדבש הם טהורים. ובזה השבחה של התורה.

ומעתה אפשר ללמוד קל וחומר. ומה דבש וחלב שעלה בדעתנו לאוסרו מדין הבא מן הטמא, הם טהורים בגזירת מלך עליון, התורה הקדושה שניתנה מן הטהור לטהורים על ידי טהור והנקראת זאת חוקת התורה, ובתרגום דא גזירת אורייתא, לא כל שכן שהיא טהורה ומטהרת את לומדיה.

ואשר על כן, התורה הק' היא הנותנת חיות וזוך להעולמות כלובן החלב, ומתיקות כמתיקות הדבש ללומדיה. וזה שדימה אותה שלמה המלך לחלב ודבש.

כחלב המלבין שיניהם של המשננים אותה, ומראין לחבריהם שיניים שוחקות ומסבירין פניהם בהלכה לתלמידיהם בנועם ובשמחה כדאמר ר' יוחנן [כתובות קיא:]: טוב המלבין שיניים לחבירו יותר ממשקהו חלב שנאמר **וּלְכֶן שְׁנִיִּים מִחֶלֶב** [בראשית מט, יב'],

ולדבש כדאמר **דְּבַשׁ וְחֶלֶב תַּחַת לְשׁוֹנְךָ** כדבש הממתק את הלשון להיות דברי תורה עריבים ומתוקים בפינו.

וההסבר בזה שעולם היצירה הוא כעין **שביל ודרך** המובילים לעולם האצילות. לכן יקרא "אורח דאצילות". **והכל מכה נעשה ונשמע שקבלו עם ישראל בשבועות במתן תורה ביראה,** ולאחר מכן בפורים כשקבלוה מאהבה ונאמר בהם **קימו וקבלו**, שעל ידי שמקבלים התורה מאהבה, **מקיימים בזה את כל העולמות.** וכתוב התם במגילה **קימו וקבלו**, שזה תלוי גם בקבלת **כל אחד ואחד** את התורה מיראה ומאהבה.

~~~~~

דְּבַשׁ וְחֶלֶב תַּחַת לְשׁוֹנְךָ

שיר השירים ד, יא'

דרשו בפסוק זה רמז למתן תורה, שהיא תחת לשונך, והיא משולה לחלב ולדבש. ואשר על כן המנהג בשבועות לאכול מאכלי חלב. **ויש לברר עניין** משל זה של התורה **לדבש וחלב.**

ולעומקו של מקרא, יש לומר, שעליהם נאמר [איוב יד, ז] **מִי יתן טָהוֹר מִטָּמֵא לֹא אָחֵז.** שכוונת הפסוק **לשאול**, האם אפשר ליתן טהור מתוך טמא לולא גזירת האחד הוא הקב"ה?! שהתיר **חלב שבא מן הדם** כמו שאמרו דם נעכר ונעשה חלב, **ודבש מן הצרעה** שהיא שרץ טמא, וכל הבא מן

~~~~~

לעומקו של מקרא - חג השבועות

שבכל מקום יפרש קודם פשוטו ואחר כך מדרשו, וכאן פירש קודם מדרשו ואחר כך פשוטו. אלא נקוט כללו בידו, למען ירוץ הקורא בו. ופירוש מדרשו כאן קרוב יותר לפום ריהטא: תספרו, חמישים יום והקרבתם.

מובא בשם הבעל שם טוב שיום החמישים הוא תחילת הספירה הבאה, וביום החמישים מתחילה הספירה שלאחריה וכך בלי סוף עד העומר הבא, נמצאים בנ"י בעלייה מתמדת.

ולעומקו של מקרא, יש לומר, תספרו לשון הספירות הקדושות דרכן משתלשל השפע האלקי: כתר חכמה בינה חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות. ובאמרו תספרו תהיה כוונת הכתוב שתחיו את הספירות עד שתהיו אתם עצמכם כהספירה שאתם סופרים, כגון חסד שבגבורה, הוד שבהוד, חסד שבמלכות וכו'. לכן אמר תספרו, שתהיו הספירות עצמן, כסולם להשתלשללות ההויה עד שיתקיים בכם הפסוק והנה ה' נצב עליו.

ועל דרך הצח, אל תקרי תספרו חמשים יום והקרבתם אלא חמשים יום והתקרבתם. שעל ידי ספירת שבעה שבועות מתקרבים אל שער החמישים של אהבת התורה, ומקרבים

חמישים יום והקרבתם. מיום הביאתכם את-עמר התנופה שבע שבטות תמימות תהינה: {טז} עד מקצרת השבת השביעת תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה לה' (כג, טו')

יש לשאול, והרי אין סופרים אלא שבע שבועות שהם מ"ט ימים, ומדוע אמר הכתוב תספרו חמישים יום. וכמה תשובות בדבר.

רש"י בפירושו כאן עה"ת, אומר שני פירושים, הראשון כמדרשו, ובו רש"י העתיק את האתנחתא מהמילה יום, אחורה בשתי מלים למלה תספרו. וכה תפתר: במקום תספרו חמישים יום והקרבתם מנחה חדשה לה' - יהיה כתוב ממחרת השבת השביעית תספרו, [וכאן האתנחתא לומר תספרו מ"ט יום], חמישים יום והקרבתם. שהקרבתם בלבד הוא ביום החמישים והספירה עד מ"ט יום. ועד ממחרת השבת השביעית יהיה עד ממחרת השבוע השביעי. ויהיה עד ולא עד בכלל.

ואחר כך מביא רש"י את פשוטו של מקרא, בדרך של סרסוהו ודרשוהו: עד ממחרת השבת (השבוע) השביעית שהוא יום חמישים תספרו, וגם כאן כוונתו עד ולא עד בכלל. ויש לשאול מדוע שינה רש"י מהרגלו,

לעומקו של מקרא - חג השבועות

הרמב"ם בהלכות כלים פרק ח' הלכה ב': וְאֵלּוּ הֵן גְּלָמֵי כְּלֵי מִתְּכֹת כָּל שְׁעִתִּיד לְשׁוּף אוֹתוֹ אוֹ לְשַׁבֵּץ אוֹ לְגָרֵר אוֹ לְכַרֵּב אוֹ לְהַקִּישׁ בְּקֶרֶן. אוֹ שְׁהִיָּה מְחַסֵּר אֶזֶן אוֹ אֶגֶן. הָרִי זֶה אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה עַד שְׁמִיתָקָנוֹ וְיִפְהוּ וְלֹא תִשָּׂאֵר בּוֹ מְלֹאכָה כָּלָל. כִּיצַד. הַסִּיף אֵינוֹ מְקַבֵּל טֻמְאָה עַד שְׁשׁוּפָנוֹ. וְהַסִּפִּין עַד שְׁשִׁשְׁחִינָנָה. ע"ש.

מכל מקום יש להאיר מחלוקתם האחרונה:

הקפדתו של ר' יוחנן:

א"ל ר"י לר"ל, לסטאה בלסטיותיה ידע אמר ליה ומאי אהנת לי התם רבי קרו לי הכא רבי קרו לי אמר ליה אהנאי לך דאקרבינך תחת כנפי השכינה חלש דעתיה דרבי יוחנן חלש ריש לקיש אתאי אחתיה קא בכיא אמרה ליה עשה בשביל בני אמר לה עזבה יתומיך אני אחיה, עשה בשביל אלמנותי אמר לה ואלמנותיך עלי תבטחו.

מותו של ר' לקיש ונסיון להפיס דעתו ל ידי ר' אלעזר בן פדת:

נח נפשיה דר' שמעון בן לקיש והוה קא מצטער ר' יוחנן בתריה טובא. אמרו רבנן מאן ליזיל ליתביה לדעתיה ניזיל רבי אלעזר בן פדת דמחדדין שמעתתיה

לבם של ישראל אל אביהם שבשמים, ועל ידי כך כביכול מתקרב הקב"ה אלינו לקיים קרוב ה' לכל קוראיו, ובכך מקרבים קץ הגאולה ובנין ביהמ"ק בב"א.

~~~~~

ביאור בעניין המחלוקת האחרונה בין ר' יוחנן וריש לקיש

מסכת ב"מ דף פד.
וממנו יתברר עיקר גדול בתורה

פגישת ר' יוחנן וריש לקיש:

יומא חד הוה קא סחי ר' יוחנן בירדנא חזייה ריש לקיש ושוור לירדנא אבתריה אמר ליה חילך לאורייתא אמר ליה שופרך לנשי א"ל אי הדרת בך יהיבנא לך אחותי דשפירא מינאי קביל עליה בעי למיהדר לאתויי מאניה ולא מצי הדר אקרייה ואתנייה ושויה גברא רבא.

מחלוקתם האחרונה:

יומא חד הוּוּ מפלגי בי מדרשא הסייף והסכין והפגיון והרומח ומגל יד ומגל קציר מאימתי מקבלין טומאה משעת גמר מלאכתן ומאימתי גמר מלאכתן רבי יוחנן אמר משיצרכם בכבשן ריש לקיש אמר משיצחצחון במים.

להלכה נפסק לא כר"ל ולא כר' יוחנן וכדתיצו התוספות שם. וכן פסק

לעומקו של מקרא - חג השבועות

המאיר לארץ ולדרים עליה ברחמים, לילך בבטחה בשבילים מוארים בדרכה של תורה ואמונת חכמים, ולנסות להבין דברי התלמיד והקפדת הרב שלכאורה מאד תמוהים, והרי לא בקטלי קניא אנו עוסקים.

ולחידוד השאלה, יש לברר תחילה. משאמר ריש לקיש את הפסק הלכה **לדעתו** שהסיף והסכין והפגיון וכו' מקבלים טומאה **משיצחצחם במים**, וענה לו ר' יוחנן לריש לקיש, **לסטאה בלסטיותיה ידע, יש להוסיף ולשאול** מדוע הקפיד ר' יוחנן, והרי גם לדעת ר"י, **שריש לקיש בא לנצחו בהלכה**, מכל מקום הרי הוא כמעמידו על האמת וכמחכים את רבו.

ועל כן יש לומר תשובה בעניין, שהיא עיקר גדול ונורא בלימוד התורה. שהקפדתו של ר' יוחנן היתה על כך שר"ל **בא לנצחו בדרך שאינה מקובלת עליו בלימוד התורה הק'.**

הנה כי כן אומר לו ר' יוחנן לריש לקיש, בעומק דבריו, **היה עליך להקשות מפסוקים, ממשניות, מברייתות, מסברות, אבל ח"ו לא להביא ראייה מן החיים.**

שהתורה היא תורת חיים, והיא הנותנת חיים לעושה, וזו היא גדולתה,

אזל יתיב קמיה כל מילתא דהוה אמר רבי יוחנן אמר ליה: תניא דמסייעא לך.

אמר: את פבר-לקישא?! **בר לקישא** כי הוה אמינא מילתא הוה מקשי לי עשרין וארבע קושייתא ומפריקנא ליה עשרין וארבעה פרוקי וממילא רווחא שמעתא ואת אמרת תניא דמסייע לך אטו לא ידענא דשפיר קאמינא?!

צערו של ר' יוחנן ומותו מתוך צער: **הוה קא אזיל** וקרע מאניה וקא בכי ואמר היכא את בר לקישא היכא את בר לקישא והוה קא צוח עד דשף דעתיה [מיניה] בעו רבנן רחמי עליה ונח נפשיה.

ומתעוררות בענין מופלא זה מספר תמיהות ובראשם התמיהה הגדולה:
מדוע הקפיד ר' יוחנן ולא הסכים לוותר ולהעביר את הקפדתו, עד כדי כך שלא חס לא על ריש לקיש ולא על בנו, ואף לא על אשתו שהיא אחות ר' יוחנן, ואף לא על עצמו?! שהרי נשאר בסופו של דבר ללא חברותא ולא יכול היה להמשיך לחיות כך.

ולעומקו של מקרא, להאיר מחלוקתם האחרונה של טוחני הרים, ריש לקיש ור' יוחנן מגדולי החכמים, בעזרת

לעומקו של מקרא - חג השבועות

תורה וכבודה של **תורה**, ולא אבה סלוח לו, כי אין זה עלבוננו אלא **עלבונה של תורה**, ולא שייך **מחילה בזה כלל**, ולא **ריצוי ופיוס**. כי דבר זה נוגע **לצפר הנפש של דרך התורה**, עד כדי **מסירת הנפש** ממש שלו ושל נפש חברו ומשפחתו, ואף מוכן היה להקריב עולם הבא שלו כפי שאמרו במסכת שבת קנט: "כל שחבירו נענש על ידו אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה. כך לכאורה דעתו של ר' יוחנן.

וריש לקיש, יש לברר מה דעתו. ואמנם כן, **מסכים הוא עם ר' יוחנן שאין להביא ראייה מן החיים**, אלא **שאת ההלכה ידע לא מהלסטיות**, אלא **מן הישיבה**, בה למד בטרם יצא ללסטיות. ולכן לא הקשה בה את העשרים וארבע קושיות שהיה רגיל להקשות על ר' יוחנן על כל דבר ודבר. **כי ההלכה היתה פסוקה אצלו**.

ודבר זה, שריש לקיש למד בישיבה עוד בטרם צאתו ללסטיות, **כן פירשו התוספות** ד"ה "אי הדרת" בשם רבינו תם. וכן פירש המהרש"א, שאמר לו ר' יוחנן לריש לקיש "אי הדרת", אם תחזור בתשובה. כלומר שהיה בישיבה קודם לכן, ואח"כ נהיה ליסטים ועתה חזר בו. ואפשר לומר

שעושיה יונקים חיותם **ממנה**, ולא **היא מהם**. "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי". כל **העולם כולו ניזון מן התורה הקדושה**, שנבראה תתקע"ד דורות לפני בריאת העולם, ולא **התורה תהיה ניזונה מן העולם ובריותיו**. התורה היא תכנית בריאת העולם, שהקב"ה הסתכל בתורה וברא עלמא, והליכות העולם יתפרשו על ידה, ולא **היא תתפרש על ידי הליכות העולם**. **העולם כולו יונק חיותו מן התורה ולא היא תינק החיים מן העולם**.

ועל זה הקפיד ר' יוחנן ואמר ליסטאה בליסטיותא ידע. **שלא היה לך להביא ראייה מהלסטיות** לידע מתי החרב והפגיון מקבלים טומאה, אלא **היה עליך להקשות עלי מן התורה עצמה** וכנ"ל, **מפסוקים, ממשניות, מברייתות, מסברות**.

ועוד, שאם היית מקשה עלי מן התורה, ממילא היית מקשה **בעשרים וארבעה קושיות**, והייתי מתרץ **בעשרים וארבעה תירוצים**, וממילא היתה רווחא שמעתתא. ועתה משהבאת ראייה מן החיים, **נשתתקו הקושיות ונדמו התירוצים, ונותרה ההלכה ללא חיות**. ועל דא קפיד ר' יוחנן, לא על ריש לקיש כי אם על דרכה של

לעומקו של מקרא - חג השבועות

ובזה יתורץ מדוע תשש כוחו של ריש לקיש מיד כשקבל עליו עול מלכות שמים ועול תורה בירדן, והרי עדיין לא למד. אלא ודאי כשקבל עליו עול תורה מחדש, קבל עליו גם מה שכבר למד קודם לכן, ומיד **תשש כוחו למפרע**.

ורמז יש בעשרים וארבעה קושיות ותירוצים, שהן **כנגד עשרים וארבעה ספרים של תורה**. שקושיות ותירוצים יש להקשות ולתרץ מתוך התורה עצמה או מסברות ישרות שהם כמו תורה, ולא ממעשה החיים.

ועוד רמז יש במה שאמר **ליסטא**, שהמביא ראיות מן החיים ולא מן התורה הוא **כביכול מלסטם את התורה** ע"י כך. ולכן, אע"פ שכך נוהגים הלסטים לצחצח הסכין ונהפגיון במים, ר' יוחנן לא הסכים שריש לקיש יחכים אותו כך בהלכה זו, כי ללא ראיות מן התורה, שוב אין זו חכמת התורה ולא שייך בזה להגיד שמחכים את רבו.

ולאחר שהבין ר' יוחנן כי רוב חכמתו היא מקושיותיו של ריש לקיש, קרע עליו בגדיו כדין הקורע על רבו המובהק.

שזה שאמר ר"ל **"התם רבי קרו לי הכא רבי קרו לי"** פירושו לא רבי בלסטיות, אלא בישיבה בטרם צאתו ללסטיות, **"התם רבי קרו לי שם, בישיבה קרו לי רבי, וכאן בבית מדרשך רבי קרו לי, ומאי אהנת לי אם קראת לי ליסטים, יוצא שלא הועלת לי בבית מדרשך כלום**.

ואמר לו כל זאת לא בדרך של התרסה ח"ו כי הרי היה רבו מובהק, אלא בדרך של שאלה, **כאומר לו, ותורתך שנתת בי מה יהא עליה אם לסטים אנכי**.

ועל זה ענה ר' יוחנן **שקרבתוך תחת כנפי השכינה**.

ועוד שם בתוספות, שריש לקיש היה אומר **כך מקובלני מאבותי**. וכאומרו שהעבר של ריש לקיש **יסודו בהררי קדש**.

ועוד, שלא החזיק טיבותא לנפשיה, והיה קורא על עצמו בר-לקישא, כההיא במגילה כח: דאמר לההוא גברא שדי בר לקישא במיא. ובזה יתורץ מדוע ר' יוחנן כשקרע בגדיו על ריש לקיש קרא לו בשם אביו, **"בר לקישא"**. שהבין בטעותו, והכיר בריש לקיש שידע ההלכות מן הישיבה בעבר **ומאבותיו**.

לעומקן של מקרא - חג השבועות

והראש בביאורי סמ"ג כתב הא דאמרינן **מנהג עוקר הלכה** היינו אפילו רוב דיעות סבירא ליה אסור והתלמוד מסייע לו, **והמנהג בנוי על פי הפסיקתא וספרי חיצונים (ברייתות)** אמרינן **מנהג עוקר הלכה**. ודווקא מנהג שנתייחד על פי ותיקין, אנשים יראי שמיים שזריזין במצוות,

אבל מנהג שאין לו ראייה מן התורה אינו אלא כטועה בשיקול הדעת.

תירוץ הרוגאצ'ובר

בסוגייתנו

על פי כלל זה, שאומן יכול להעיד בפני החכמים על אומנותו ובידו להכריע ההלכה על פי פסק החכמים, **תירץ הרוגאצ'ובר בסוגייתנו על שאלה שנשאל על ר' יוחנן**. כיצד זה ר' יוחנן לא חש לקרוא לריש לקיש **ליסטאה** והרי **בעל תשובה אין מזכירין לו עוונותיו הראשונים**.

ותירוצו על פי תוספתא עדויות, פרק ג' שם הביאו צבעי בשם מנחם בן סגנאי, כדי להעיד על מוסף היורה של שולקי זיתים שהוא טמא, ושל צבעים שהוא טהור, **כנגד מה שאמרו חכמים**, וקבלו עדותו, מתוך שהיה **צבעי**,

על כל הנ"ל נשאלת השאלה:

אם אכן זה הכלל שאין להביא ראיה מן החיים, איך כלל זה עומד במבחן "**פוק חזי מאי עמא דבר**"? שהדין לעתים הולך לפי מנהג העם, או **מנהג ישראל דין הוא**, או כבמסכת עדויות שהושיבו צבעי בראש הישיבה להעיד על טומאה וטהרה של מוסף היורה של צבעים, וכן **כל אומן יכול להעיד בפני חכם** על מנהג אומנותו ויכריע העניין להלכה? ועוד, **שתינוק שאינו לא חכם ולא טפש** יכריע ההלכה בספק של מזוזה, וכן **מנהג דוחה הלכה** ? ועוד כהאי גוונא?

התשובה לכל הנ"ל, שאכן, המנהג או האומן או התינוק **יכריעו הספק בהלכה קיימת**. אך לא יועילו לקבוע **הלכה חדשה**.

ובשו"ע סימן תר"ץ הלכות מגילה המנהג שמכים המן כתב הרמ"א ואין ללעוג על שום מנהג כי לא לחנם **הוקבעו**. **ובבאר היטב** שם: כתב הרמ"א בסימן כ"א בשם מהריק שרש קנ"ד **דאם נמצא המנהג באיזה פוסק אין לבטל**. כלומר שגם המנהג צריך שיהיה לו **שרש אצל איזה פוסק**. ואפילו בשעת הדחק אין לשנות המנהג ואפילו אם יש במנהג צד איסור אין לבטלו.

לעומקו של מקרא - חג השבועות

כי ידעו שלא יתרחצו בזה כי אין מי שיחכים אותו. וכן אפשר לומר על בן לקיש כי חלש על אשר לא יכול היה להחכים יותר את רבו, כי לא קבל ממנו **ניצוח ההלכה של יצחצחנה במים**. וכפי שאמרו או חברותא או מיתותא. **[תענית כג.]**

ויצורף למחלוקת זו המעשה

דר' יוחנן וינוקא דריש לקיש

יש לצרף למעשה זה את המעשה המופלא **בינוקא דריש לקיש**, **[תענית ט.]**, ולאחר שריש לקיש נפטר היה המעשה **[כרש"י שם]**:

וא"ר יוחנן מאי דכתיב {דברים יד-כב} **עשר תעשר**, עשר בשביל שתתעשר.

המעשה כפי שמוכח בגמרא:

אשכחיה ר' יוחנן לינוקא דריש לקיש אמר ליה **[ר' יוחנן לינוקא]** אימא לי פסוקיך:

א"ל **[הינוקא]** עשר תעשר. **[המשיך ההינוקא ושאל]** ומאי עשר תעשר?

א"ל **[ר' יוחנן לינוקא]** עשר בשביל שתתעשר.

אמר ליה **[הינוקא]** מנא לך?

א"ל **[ר' יוחנן לינוקא]** זיל נסי.

אמר ליה **[הינוקא]** ומי שרי לנשויה

ואומנותו בכך. כמו כן כאן - מתרץ הרוגאצ'ובר, אומר ר' יוחנן לריש לקיש **ליסטא**, לא בכוונה לפגוע בו, אלא **אדרבה**, לשבחיו שהוא **אומן בדבר זה**, ומלאכת **אומנותו היא ליסטיות**. ולכן יודע מתי גמר מלאכת הסכין.

לפי תירוצו יש לתת טעם לדברי ריש לקיש **מאי אהנת לי**. וי"ל, דכוונתו של ריש לקיש לומר בתמיהה, מאי אהנת לי, שאחרי כל מה שלמדתי וגדלתי בתורת אלקים חיים, להיות לך כתלמיד חבר, איני נחשב בעיניך אלא **כאומן של ליסטיות**. ותשובת ר' יוחנן שקרבו תחת כנפי השכינה באה לומר כי **בדבר זה** הוא אומן של ליסטים, ואין בזה כדי למנוע ממנו להיות תחת כנפי השכינה. ומ"מ לא היה בזה כדי למנוע מר"ל חלישות הדעת, ומר' יוחנן את הקפדתו, על שאמר מאי אהנת לי, מה הועלת לי.

והמהרש"ל פירש "מאי אהנת לי" לכאורה שריש לקיש שאל את ר' יוחנן מדוע אתה מונה ומצער אותי בדבר הזה, של ליסטיות, ותירץ שלרב מותר לצער את תלמידו כדי להעמידו על האמת.

ורבנן, בקשו רחמים על ר' יוחנן שיפטר מן העולם, ולא בקשו שיבריא,

לעומקו של מקרא - חג השבועות

מותר לנסות את הקב"ה? ענה לו ר' יוחנן חוץ מזו.

ויש לשאול, לכאורה **זיל נסי** הרי זה סותר את כל הנ"ל שאין ללמוד מן החיים, אלא החיים ילקדו מן התורה.

אלא יש לומר, שכאן **הקב"ה אומר** בחנוני נא בזאת. והרי זה כהוראה של **התורה** שמנהיגה את החיים, ולא החיים שינהיגו את התורה.

ועוד, שר' יוחנן בדק את הינוקא ורצה לראות אם **הינוקא כאביו** שלומד תורה מנסיון החיים מבלי לבדוק בפסוקים. **וענה לו הינוקא** אי הות מטי התם להאי פסוקא לא הוית צריכנא לך ולהושעיא רבך.

ועל ידי זה הוכיח לו הינוקא כי אכן, קבל מאביו **שאיין** ללמוד מן החיים **ללא פסוק מפורש**, וכי פסוק מפורש עדיף הוא הן מר' יוחנן והן מר' הושעיא רבו. ובוזה לכאורה הוכיח הינוקא את ר"י, **שהקפיד על ר"ל אביו על לא עוול בכפו**.

וייצורף למעשה זה דר' יוחנן

וינוקא דריש לקיש

מעשה נוסף בעניינם:

להקב"ה? והכתיב {דברים ו-טז} לא תנסו את ה'?

א"ל [ר' יוחנן לינוקא] הכי אמר רבי הושעיא חוץ מזו שנאמר {מלאכי ג-י} הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די מאי עד בלי די אמר רמי בר חמא אמר רב עד שיבלו שפתותיכם מלומר די.

א"ל [הינוקא לר' יוחנן] אי הות מטי התם להאי פסוקא לא הוית צריכנא לך ולהושעיא רבך.

ופירושו כמבואר לקמן, שאם הייתי מגיע לפסוק זה שממנו למד הושעיא רבך, גם אני הייתי לומד כך ממנו. **ובזה הוכיח לו הינוקא** כי אכן, קבל מאביו **שאיין** ללמוד מן החיים **ללא פסוק מפורש**.

וביאורו: שמצאו ר' יוחנן לינוקא דריש לקיש גורס בפתח ביתו. אמר ליה ר' יוחנן לינוקא אימא לי פסוקך. אמר ליה עשר תעשר. שאל הינוקא את ר' יוחנן מאי עשר תעשר, ענה לו ר' יוחנן עשר בשביל שתתעשר. שאל ינוקא לר' יוחנן מנא לך הא, (עשר בשביל שתתעשר), אמר לו ר' יוחנן **זיל נסי**. לך נסה. שאלו הינוקא, והאם

לעומקו של מקרא - חג השבועות

ולכן שאל מה הרמז בתורה, **כי זו שיטתו של ר' יוחנן שאין ללמוד אלא ממה שרמוז בתורה**, ואפילו לא מנביאים וכתובים, אלא אם כן יש להם רמז גם בתורה שבכתב. **דלית מלתא דלא רמיזא באורייתא**. ענה לו הינוקא, **וַיִּתְּרָדּוּ אִישׁ אֶל-אָחִיו לְאָמֹר מִה-נָּתַת עֲשָׂה אֱלֹהִים לָנוּ** (בראשית מב, כז-כח). ורצה לומר שאחי יוסף לא למדו מוסר ממה שעוללו ליוסף ותחת זאת קבלו כביכול על מידותיו של הקב"ה: **מִה-נָּתַת עֲשָׂה אֱלֹהִים לָנוּ**.

וגם בזה הוכיח הינוקא כביכול את ר' יוחנן דרך הפסוקים, על התנהגותו עם אביו: "אוולת אדם תסלף דרכו" שהקפדת על אבי, ועתה "על ה' יזעף לבו". וצועק להקב"ה "היכא את בר לקישא", היכא את בר לקישא". ועל כך דל עיניה לינוקא שנצחו בדרשה, והחזיר העטרה לראשו של אביו ריש לקיש, שנצחו גם הוא בהלכה על פי התורה. עד שמשכתו אמו לבית כדי שלא יתן בו עיניו בהקפדתו, ושלא יעשה בו כמו שעשה באביו.

הארה למהלך הגמרא

ובשימת לב למהלך של הגמרא בבבא מציעא הנ"ל [פד]. כיצד התגלגלו הדברים למחלוקתם האחרונה, יש

ועוד [שם תענית ט.]. מצאו ר' יוחנן לינוקא דריש לקיש לומד את הפסוק [משלי יט, ג'] **אִנּוּלֶת אָדָם תִּסְלַף דְּרָכּוֹ וְעַל ה' יִזְעַף לְבוֹ** וביאורו של הפסוק כפי שהבין הינוקא הוא שאדם מתנהג באוולת, [בטיפשות], ולבסוף כשאווולתו טופחת לו על פניו, מתרעם על מדותיו של הקב"ה. ובזה היתה כמין **תוכחה סמויה של הינוקא לר' יוחנן**, שהצטער על כך שהקפיד על אביו ריש לקיש עד שנפטר מן העולם ועתה נותר ר' יוחנן ללא חברותא וכביכול קורא לקב"ה בצרתו.

ור' יוחנן למד את הבנת הפסוק אחרת מהינוקא [על פי המהרש"א] כך: **אִנּוּלֶת אָדָם תִּסְלַף דְּרָכּוֹ** על ידי איולת ושטות של האדם, מסלף ומקלקל את דרכיו [כמו שאמרו חז"ל: אין אדם חוטא, אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות]. וכן **וְעַל ה' יִזְעַף לְבוֹ** דהיינו, שיש לו שאלות באמונה וכדומה. והכל מחמת שטותו של האדם. ורק כאשר אמר לו הינוקא את הפסוק, הבין שהוא מפרש ש"אִנּוּלֶת אָדָם תִּסְלַף דְּרָכּוֹ", היינו **שאיוולתו גרמה לו לצרות** ופגעים. ומכל מקום **"וְעַל ה' יִזְעַף לְבוֹ"**, ואינו **מבין** שהצרות באו עליו מחמת מעשיו הרעים.

לעומקו של מקרא - חג השבועות

למסרו להריגה הכניסו ר' יוחנן תחת
כנפי השכינה.

ולפי מהלך זה יש לומר שלכן,
לאחר המעשה דר' יוחנן וריש לקיש
חוזרת הגמרא לר' אלעזר בר' שמעון
שלא נחה דעתו שמסר ליסטים
למלכות, שאולי ביניהם היו צדיקים,
כריש לקיש.

הוא ריש לקיש שממנו מתגלגלת כל
הסוגיה מתחילתה, פג. ופג.; דאמר
ריש לקיש: פועל בכניסתו משלו [כגון
מזמנו הוא מוותר אם הוא מקדים]
וביציאתו משל בעל הבית. פשט
הדברים שבכניסתו לביתו מיום
העבודה יתן **הפועל משלו**, וביציאתו
לעבודתו, יתן **הבעל הבית משלו**. כך
רש"י ותוס'. והר"ח פירש איפכא,
שבכניסתו **לעבודה** וביציאתו
מעבודתו. ולשני הפירושים יש בזה
רמז למהלך הסוגיה של **בעלי תשובה**
כריש לקיש:

ביציאתו מביתו לעבודתו, היינו בעזבו
הבלי העולם לעבודת הבורא, תהיה לו
עזרה משמים, והיינו **משל בעל הבית**,
משל הקב"ה. ובעזבו את עבודת
הבורא, והיינו **בכניסתו לביתו, משלו**.
כי פרי מעלליהם יאכלו. ולפירוש
הר"ח א"ל **בכניסתו לעולם התורה**

להאיר: מובא בתוס' ד"ה אמר ר' יוחנן
וז"ל: ולפי שהזכיר ר' יוחנן **שהיה**
משונה משאר בני אדם בדבר אחד
[זהדרת פנים כלומר זקן לא הוה ליה
(רש"י)] הזכיר **שהיה גם משונה**
ביופי. **שהיה עורו מאיר** באור מיוחד
כפי שמביאה הגמ' (ברכות ה) גלייה
לדרעיה ונפל נהורא. ומה ראתה
הגמרא לעמוד על שינוי חיצוני של ר'
יוחנן, אלא השינוי של ר' יוחנן שינוי
מהותי ופנימי הוא.

שכן מובא במסכת ברכות שאמר לו
ר' אלעזר על האי שופרא דבלי בעפרא
קא בכינא, וענה לו ר' יוחנן על דא
ודאי קא בכית. שראוי לבכות על כך
ובכו תרווייהו. ומפרש המהרש"א שם
שהיה משפירי דירושלים עוד מימי בית
המקדש, ומשם זכה לאור הגדול של
עורו, ולזיו פניו, ועתה אם ימות לא
ישאר שריד לבית מקדשנו. ועל כך,
אמר לו, ראוי לבכות. ובכו תרווייהו על
חורבן בית המקדש.

שהיתה בוערת בו בר' יוחנן, אהבת
ישראל. ומאהבת ישראל שבלבו האיר
באור מופלא גם בחיצוניותו. והתגלגל
הדבר על זה הדרך. לפי שהזכיר את
ר' אלעזר בר' שמעון ור' ישמעאל בר'
יוסי שתפסו לגנבים ולסטים ומסרום
להריגה למלכות, הזכיר המעשה של
ריש לקיש שהיה ליסטים, ובמקום

לעומקו של מקרא - חג השבועות

ריש לקיש **חילך לנשי**. שהיה ריש לקיש מתפעל **מעורו המבהיק והמאיר** באופן השונה מכל בני אדם, שהיה יכול **להאיר בית אפל בעור זרועו**. גלייה לדרעיה ונפל נהורא [ברכות ה:]. וידע ריש לקיש שהאור החיצוני של ר' יוחנן נובע הוא מאור פנימי, שכן האיר את מחשכי לבו של ריש לקיש, והתיש את כוח זרועו החיצוני ועורר את כוחו הפנימי לתורה ומצוות. וזה שאמר לו ר' יוחנן **חילך לאורייתא**.

וכאילו החליפו ביניהם חיצוניות ופנימיות. ריש לקיש אמר לר' יוחנן יופיך ואורך יאירו בי. ור' יוחנן אמר לריש לקיש כוחך וחילך יהיה עמדי. ונמצאו משלימים זה את זה. ר' יוחנן **לא יכול היה בלי החילך לאורייתא של ריש לקיש**. וריש לקיש **לא יכול היה בלי האור של ר' יוחנן**. ומשהקפיד ר' יוחנן לא האיר עוד לריש לקיש. לכן מדייקת הגמרא שאמר ר' יוחנן דאקריביןך. שקרבתך תחת כנפי השכינה. בלשון עבר. ואין קירוב עתה. וחלש ריש לקיש.

וכוחו של ריש לקיש בגופו ובתורתו, ואור עורו של ר' יוחנן רמוזים במחלוקתם האחרונה. ר' יוחנן אמר **משיצרפנה בכבשן**. שיש לצרף את **כוח הברזל באור הכבשן, את כח**

יתן משלו, וביציאתו יקבל שכרו מבעל הבית, מהקב"ה, ליום שכולו ארוך. בכניסתו יתן משלו.

וזה מה שמבואר בסוגייתנו **שנתן ריש לקיש מעצמו ולא יכול היה לחזור** לשפת הנהר מעוצם קבלת עול מלכות שמים. וסוד העניין, **לא יכול היה לחזור למדריגת הלסטים שבו**. לשפת הנהר ששם עמד בלסטיותו. וזו הסיבה **שקפץ למים**. והלא בכניסה למים סגי ליה. ומאי היה לו דוקא לקפוץ. אלא שריש לקיש ידע כי עתה היא שעת המבחן, ורק **קפיצה למים עמוקים של התורה, תחזיקהו כבעל תשובה גמור בלי פניות ללסטיות כלל**. ולכן כשר' יוחנן אמר לו **לסטאה בלסטיותא ידע**, לא היה לריש לקיש אלא לשאול מאי **אהנת לי**. שהרי בזכותך קפצתי למים עמוקים שאין מהם חזרה כלל. ועתה, **אתה הוא שמחזירני לשם, לשפת הנהר של הלסטיות**. ועל זה ענה לו ר' יוחנן **דאקריביןך** תחת כנפי השכינה, ודי בזה כדי לא לחזור ללסטיות כלל. חלש דעתיה דר' יוחנן, **הקפיד עליו ולא האיר לו פנים**. ובאין מאור פנים לר' יוחנן אין לריש לקיש חיות, כי **המאור שבר' יוחנן, האיר בריש לקיש** את המאור שבתורה, והחזירו למוטב. ורמז בזה ריש לקיש לר' יוחנן בהיותם על שפת הנהר, כשאמר לו

לעומקו של מקרא - חג השבועות

כל אחד מקבל חלקו **מהקב"ה** כפי מה שהשתדל באורייתא.

או כלך לדרך זו, שמזה יש ללמוד עיקר גדול בלימוד בחברותא. שביציאתו - **משל בעל הבית, מהחברותא** ממנו למדת ונהיה בעל הבית שלך כביכול. שביציאתו לוקח עמו כל מה שקבל **מהחברותא** שלו. ריש לקיש **את אורו של ר' יוחנן ור' יוחנן את כוחו של ריש לקיש**. וזה בזמן שאת **והב בסופה שנעשים כאוהבים זה לזה**. [קידושין ל:]. **וכשאין נעשים אוהבים כל אחד משלו**, ואין לו מה יקח עמו, כי אין עמו מקור חיותו, אלא רק מה שהביא עמו. וזה שאמרו או חברותא או מיתותא. שכל אחד יונק חיותו מהקשר שלו בלימוד עם החברותא שלו.

ושני התלמידי חכמים המתנצחים בהלכה הם ככלי מלחמה. וזה ששאלו, הסיף והסכין והפגיון וכו' **מאימתי מקבלים טומאה ונעשים ככלי**. והנמשל בזה, **שני התלמידי חכמים**, מאימתי מקבלים טומאה היא מיתת הגוף **באהלה של תורה**, שאז נעשית **נפשם כלי לקבל אור פני בוראה**. ריש לקיש אמר **משיצחצחנה במים**, משיצחצח **נפשו** במי תורה המאירים ויאיר באור התורה. ר' יוחנן

התורה של ריש לקיש באורו של ר' יוחנן. וריש לקיש אמר **משיצחצחנה במים**. שצחצוח המים יאיר את כוח הברזל. **אורו של ר' יוחנן יבריק את כוחו של ריש לקיש**. ורמז בדבר שאמר ר' יוחנן ליסטאה בליסטיותא ידע, שעדיין אתה מלסטם את הבריות **שמלסטם אתה את אורי לשעבדו אליך**, ותשובת ריש לקיש מרמזת מאי אהנת לי, שאם אינך נותן לי מאורך ומהודך, אם כן מה הועלת לי, **שכוחי אינו כלום בלי אורך**. ואמר לו שקרבתיך תחת כנפי השכינה. שקרבתיך אלי, **ולא שתשעבדני אליך**. את הכוח יש לשעבד ולצרף באור, ולא את האור לצחצח ולהבריק בברזל. והנמשל ברמזיו של ר' יוחנן, שכוח החיים צריך להיות משועבד לאור התורה, ולא אור התורה משועבד לכח החיים. שהתורה היא הנותנת כוח לחיים ולא החיים כוח לתורה וכנ"ל. ומשנפרדו הכוח והאור, נפרדו דרכיהם.

ובתחילת הסוגיה רמוז סופה. כפי שאומר ריש לקיש בכניסתו משלו, וביציאתו משל בעל הבית. **בכניסתו לבית המדרש**, כל אחד מביא משלו. ריש לקיש את כוחו ור' יוחנן את אורו. וביציאתו מביהמ"ד, **משל בעל הבית**,

לעומקו של מקרא - חג השבועות

השונה משנתו גם הוא בתורה. ודברה המשנה בהווה, ולא שמעין רבותא כר"ע מברטנורא, שאפילו יברך על האילנות הרי זה מתחייב בנפשו. כי התורה היא גם מקור הברכות, וגם מקור חיותו של האדם. ואע"פ שבה שאומר מה נאה אילן זה כביכול משבח לקב"ה, הרי שבח לימוד התורה אין גדול ממנו. **ועל מה יחליף שבח התורה ששונה משנתו, בשבח של הדברים הנגזרים ממנה.** לכן מתחייב בנפשו שגם היא נגזרת מכוח התורה.

ועל דרך הצח יש לומר כי מתחייב בנפשו של האילן. שהרי עזבת את מקור חיותו כדי לשבח. וזה שאמר **ההולך בדרך.** והיגן בה מאי קמ"ל ההולך בדרך, ודאי שהאילן נראה להולך בדרך. אלא כוונתו ההולך **בדרך התורה** קאמר. והכי יהיה פירוש המשנה. **ההולך בדרך התורה** ושונה, ומפסיק ממשנתו וממילא מפסיק מדרך התורה ואומר מה נאה אילן זה, ובכך אומר כביכול שחיות האילן היא בפני עצמו. **הרי זה מתחייב בנפשו של האילן.** כי לא מן הברואים תוצאות חיים כי אם התורה היא אשר תחייה הברואים וממנה תוצאות חיים.

ועל דרך זה יובן המאמר של רבי אליעזר בן דורדייא דאמר שמים

אמר **משיצרפנו בכבשן,** משיצרף **נפשו** בכבשן התורה של להט הלימוד, הפלפול ועקירת ההרים וטחינתם זה בזה.

ועל דרך הצח יש להאיר, על המשך סוגייתם של ריש לקיש ור' יוחנן בעולם עליון, שם יושבים במצבם הראשון של הארת האור בצחצוח המים העליונים וצירוף הנשמה בכבשן דברי אלקים חיים, להיות שפתותיהם דובבות בעולמות עליונים עם התלמידים אשר מפיהם אנו חיים, עד בוא מבשר תחיית המתים.

הַמְהִלָּךְ בְּדֶרֶךְ וְשׁוֹנָה וּמַפְסִיק מִמְשָׁנָתוֹ וְאוֹמֵר, מַה נָּאֵה אֵילָן זֶה וּמַה נָּאֵה יֵיִר זֶה, מַעֲלָה עָלָיו הַכָּתוּב כָּאֵל מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ.

לעומקו של מקרא יש להבין משנה זו על דרך המחלוקת של ריש לקיש ור' יוחנן דלעיל.

שהתורה שהוא לומד **היא הנותנת חיות בכל העולמות** ובכללן גם לאילן זה. ואם מפסיק ממקור החיות הרי זה מתחייב בנפשו, כי גם מקור חיותו של

לעומקו של מקרא - חג השבועות

כלומר הכל נמדד על פי היראת שמים שהיתה לו לאדם.

משל לאדם שאמר לשלוחו העלה לי כור חטים לעלייה הלך והעלה לו א"ל עירבת לי בהן **קב חומטין**? [שמשמר את התבואה], א"ל לאו, א"ל מוטב אם לא העלית. תנא דבי ר"י מערב אדם קב חומטין בכור של תבואה ואינו חושש.

ובנמשל, היראת שמים היא קב חומטין המשמרת את התבואה של התורה שלמד.

ובדרך נוספת נאמרו הדברים:
אמר רבה בר רב הונא כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת שמים דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצונות לא מסרו לו בהי עייל.

כלומר רוצה לומר שהיראת שמים הן המפתח החיצוני להיכנס אתו לחדר הפנימי של התורה.

ולעומתו -

מכריז רבי ינאי חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא עביד. חבל על מי שאין לו **חצר של יראת שמים**, ועושה לה שער של תורה להיכנס לחצר, אך אין לו חצר.

בקשו עלי רחמים (ע"ז יז.), והשיבוהו עד שנבקש רחמים עליך נבקש רחמים על עצמנו. וכאמרם, אחרי שפגעת בנו בעוונותיך אנו עסוקים בלבקש רחמים על עצמנו שלא נחזור לתהו ובהו. ועל כך געה בבכיה ואמר **אין הדבר תלוי אלא בי**.

וכאמרו: **בי** תלוי הדבר שנפגע ממני שמים וארץ. **בי** תלוי הדבר לתקנם. וממילא **בי** תלוי תיקוני.

ועל זה יצתה בת קול ואמרה יש קונה עולמו בשעה אחת. ויש לחדש בזה ולומר שכל מה שקלקל לא רק לעצמו אלא בכל העולם כולו, תקן בכך שגעה בבכיה, כי אין הדבר תלוי אלא באדם, לקיים את עולמו של הקב"ה.

יראת שמים

וארבע אמות של הלכה

אמר רבא [שבת לא.]. בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה קבעת עתים לתורה עסקת בפו"ר צפית לישועה פלפלת בחכמה הבנת דבר מתוך דבר ואפילו הכי [אם עשה הכל כראוי] - אי יראת ה' היא אוצרו - אין, [כן, זוכה בדין], אי לא - לא !

לעומקו של מקרא - חג השבועות

שנאמר {קהלת ג-יד} והאלהים עשה שייראו מלפניו. היא יראת הרוממות היא התכלית העליונה. **נמצא איפוא, שיראה תתאה תפתח את הלב בתורה, והתורה תפתח את הלב ליראת הרוממות.**

ובכך ינתן טעם לפירוש המהרש"א על מה שאמרו במסכת ברכות הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. ומפרש המהרש"א שהגמרא מדברת ביראת הרוממות. שיראת הרוממות אינה בידי שמים אלא בידי אדם להתבונן בגדולת הבורא יתברך. שהרי יראת העונש היא קצת כן בידי שמים שהרי אמרו לא נבראו הרעמים אלא ליישר עקמומיות שבלב. הרי שבידי הקב"ה ליירא את האדם. והיא יראת העונש. אבל תובנות שכליות אין הבורא נותן באדם אלא אם כן התורה שלומד תאיר בו השגות עליונות. הרי שהתורה היא המפתח לעלות במדרגות של יראת הרוממות.

ובזה תובן המחלוקת הבאה:

[מסכת שבת לא:]

ר' סימון ור' אלעזר הוו יתבי חליף ואזיל ר' יעקב בר אחא א"ל חד לחבריה ניקו מקמיה **דגבר דחיל טטאין** הוא א"ל אידך ניקו מקמיה

כלומר התורה היא המפתח של השער להיכנס אתו לחצרות ה' לחצר של יראת שמים. ואם כן קשה, מה המפתח למה. התורה ליראה או היראה לתורה.

ואמנם, יש לעתים שהיראת שמים תפתח את הלב לתורה, ויש לפעמים שהתורה תפתח את הלב ליראת שמים. וכפי שנאמר בתפילת ובא לציון גואל, הוא יפתח לבנו בתורתו, וישם בלבנו אהבתו ויראתו. אך יש לתת גדר לדבר.

ולעומקו של מקרא יש לומר שמדובר בשני סוגי יראות. יראה תתאה ויראה עילאה.

יראה תתאה היא יראת העונש הנמוכה בערכה **היא המפתח להבנת התורה.** שאם אין אדם חש למצוות ה' ואינו חושש מן העבירות, אינו יכול להיכנס למכמני התורה.

ויראה עילאה היא יראת הרוממות אליה אפשר להגיע על ידי מפתח התורה. וכפי שאמרו למוד אגדתא ותכיר את מי שאמר והיה העולם.

ולכן אמר רב יהודה לא ברא הקב"ה את עולמו אלא כדי שייראו מלפניו

לעומקו של מקרא - חג השבועות

התורה הזאת והאור שבתורה יחזירונו ליראת שמים ולעבודת בית המקדש טהורה כימי עולם ושנים קדמוניות.

ולעתיד לבוא, בבית המקדש השלישי, יהיו היראה והאהבה מחוברים יחדיו וכמו שכתוב בספרים הקדושים **יראהבה**.

שהאותיות **אה** משותפות הן ליראה ולאהבה. והאהבה נובעת היא מתוך היראה. ומתוך כך מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים. וכשם שהמים לים מכסים כן על כל פשעים של היראה תכסה האהבה. ויתקיים אומרו: וביתי בית תפלה יקרא לכל העמים.

^^^

תחלה למקראי קדש

בנוסח הקידוש

אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְנָצָה בָּנוּ. וְשֵׁשֶׁת קִדְּשׁוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן הַנְּחִילָנוּ. וְזָכְרוֹן לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית תְּחִלָּה לְמִקְרָאֵי קִדְּשׁ זָכָר לִיְצִיאַת מִצְרָיִם.

באומרם תחלה למקראי קדש התכוונו בזה ליום השבת שראשון הוא לכל המועדים. שפרט לפרשת כי תשא ופרשת ראה, בכל עת אשר יוזכרו המועדים, תוזכר השבת בראש מפני חשיבותה על פני המועדים.

דגבר בר אוריין הוא א"ל אמינא לך אנא **דגבר דחיל חטאין הוא** ואמרת לי את **בר אוריין הוא!**

ומכיון שלא נאמר מי אמר מה, מנסה הגמרא לשייך הדברים:

תסתיים דרבי אלעזר הוא דאמר דגבר דחיל חטאין הוא דא"ר יוחנן משום ר' אלעזר **אין לו להקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד** שנאמר {דברים י-יב} ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו' וכתוב {איוב כח-כח} ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וגו' שכן בלשון יוני קורין לאחת הן תסתיים.

ור' סימון, דעתו - כמאן דאמר מיום שחרב בית המקדש **אין לו להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה בלבד**.

ובביאור מחלוקתם יש לומר שכל אחד מהם בא לברר דרך האמת להתקרב להקב"ה.

דרך היראה [והתפילה] או דרך התורה.

ולעומקו של מקרא יש לומר, בזמן שביהמ"ק קיים, אין לו להקב"ה אלא יראת שמים בלבד שזה תכלית הבית בהר ה' ייראה. [ותכלית זו של היראת שמים היא המנוע של תלמוד התורה]. ובזמן שאין ביהמ"ק קיים אין לו אלא ד' אמות של הלכה, ואין לנו שיעור אלא

לעומקו של מקרא - חג השבועות

וּבִזְרָע נְטוּיָה עַל-פֶּן צֶדֶק יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לַעֲשׂוֹת אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת:

מפרש הרמב"ם [במורה נבוכים]
בכאן יזהיר אותנו לשמור השבת
בעבור היותנו עבדים במצרים
עובדים כל היום על כרחנו ולא היתה
לנו מנוחה והוא יצונו עתה לשבות
ולנוח כדי שנזכיר חסדי השם עלינו
בהוציאו אותנו מעבדות למנוחה.

ומשיג עליו הרמב"ן ואומר: גם זה
אינו מחזור אצלי כי בהיותנו שובתים
ולא נעשה מלאכה ביום השביעי אין
לנו בזה זכרון ליציאת מצרים ואין
לרואה אותנו בטלים ממלאכה ידיעה
בזה, רק היא כשאר כל המצות.

ומתריץ הרמב"ן: על כן אמר בכאן **אם**
יעלה בלבך ספק על השבת המורה
על החדוש והחפץ והיכולת תזכור מה
שראו עיניך ביציאת מצרים שהיא לך
לראיה ולזכר, **הנה השבת זכר**
ליציאת מצרים ויציאת מצרים
זכר לשבת כי יזכרו בו ויאמרו השם
הוא **מחדש** בכל אותות ומופתים
ועושה בכל כרצונו וגו' **עכ"ל**.

ולעומקו של מקרא ניתן להסביר
באופן נוסף "זכר ליציאת מצרים"

ובפרשת כי תשא ופרשת ראה יש בהן
טעם מיוחד מדוע לא תוזכר השבת
בתחילתן. שבפרשת כי תשא **השבת**
מוזכרת באמצע הרגלים משום כבוד
שבת-[חול]-המועד הנמצאת בתוך
הרגלים ואשר על כן יקראו בפרשה זו
בשבת שבמועד, ובפרשת ראה במקום
שבת בראשית **תקדים תחילה שבת**
הארץ, ועניין השמיטה לשאר
המועדים.

אך בשאר המועדים הכתובים בתורה
לעולם תקדים להם שבת בראשית. לכן
אומרים בקידוש ליל שבת **תחלה**
למקראי קדש. וכלשון הפיוט **ראשון**
הוא למקראי קדש יום שבתון יום
שבת קדש.

אך עדיין נותר לבאר מה הוא זה
שאמרו שהשבת **זכר ליציאת מצרים**.
בשלמא זכר למעשה בראשית, מובן,
שהרי השבת היא השתכללות הבריאה
כולה, וכתרגום **ויכלו השמים והארץ**
ואשתכללו. אבל זכר ליציאת מצרים,
צריך ביאור.

ובשאלה זו משיג הרמב"ן על דברי
הרמב"ם לגבי הדיבר הרביעי בעשרת
הדברות שבפרשת ואתחנן. [דברים
הטו']:

וְזָכַרְתָּ כִּי-עֶבֶד הָיִיתָ | בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
וַיֹּצֵאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה

לעומקו של מקרא - חג השבועות

והארץ וכל-צבאם וכל-אלקים ותרגם
בירושלמי וכל - וחמיד, שחמד
הקב"ה את כל אשר עשה. זה
שמוסיפים בתפילה חמדת ימים אותו
קראת.

יוצא איפוא שאותה חמדה שחמד
הקב"ה את מעשה הבריאה היא אותה
החמדה שחמד את עמל התורה
המעמיד חוקות שמים וארץ.

וכן מובא בזהר חדש מדרש רות
ותלכנה שתיקה [שתי התורות
שבכתב ושבע"פ] לאן הלכו. לשאר
עמין [ליתן להם התורה ולא רצו] עד
דקימו ישראל על טורא דסיני. כיון
דנחתו תורה שבכתב ותורה שבפועל פה,
מיד ותהום כל העיר עליהן ותאמרנה
הזאת נעמי. [לא בתמיה אלא
בהתפעלות]. אנדעזע כולי עלמא,
נאמרו, דין היא אורייתא חמדה
גנוזה. מיד וכל העם רואים את
הקולות ואת הלפידים כדיון אמרת
הזאת נעמי. דא הוא הנעמי
דאורייתא.

והיינו מה שנאמר בתורת כהנים
שנתאוהו המקום לעמל התורה
המעמיד חוקות שמים וארץ, כפי
שנתאוהו לכל מעשה הבריאה. ואשר
על כן מסר לנו את עמל התורה להיות
במתיקות ובנעימות, בנעימו
דאורייתא.

^^^^

הנאמר בנוסח הקידוש, ולמען ירוץ
הקורא בו:

זכרון למעשה בראשית תחלה למקראי
קדש שהם זכר ליציאת מצרים.

וכגון:

פסח שבו היתה יציאת מצרים, שבועות
שמינו חמישים יום עד הקריבים מנחה
חדשה בשבועות, וסוכות זכר לענני
כבוד שחסינו במ בצאתנו ממצרים.

ובזה הרווחנו שני הטעמים. גם שגם
השבת וגם המקראי קדש הם זכר
ליציאת מצרים.

ובזה ינתן טעם לחכמים שאמרו
וספרתם לכם ממחרת השבת ממחרת
יום טוב של פסח ולא ממחרת השבת
בראשית. כדי שתהיה השבת תחלה
למקראי קדש ולא זכר להם. תמיד
ראשונה להם בחשיבות.

^^^^

הזאת נעמי

נעימו דאורייתא

מובא בתורת כהנים מאי דכתיב אם-
בחקתי תלכו מלמד שהמקום מתאוה
שיהיו ישראל עמלים בתורה.
ויש ליתן טעם היכן נרמז
שהמקום מתאוה לכך. ויש לומר לפי
שבחוקות השמים והארץ נאמר
(בראשית ב, א'-ב') ויכלו השמים

לעומקו של מקרא - חג השבועות

עולם הכסא, בו התנבא ישעיהו,
עולם המלאכים, בו התנבא יחזקאל,
 זכריה וחבקוק,
עולם הגלגלים בו התנבאו שאר
 הנביאים.

ועוד יוקדם בפירוש המלבי"ם בעניין
 ההבדל בין ישעיהו ויחזקאל: וכבר
 אמרו חז"ל **שישעיה** נדמה כבן כרך
 שראה את המלך ויחזקאל נדמה כבן
 כפר שראה את המלך,

שבן כרך יראה את המלך **בהיכלו**
 יושב על כסא מלכותו ומשרתיו עושי
 רצונו עומדים סביבו, **ובן הכפר** יראה
 את המלך **נוסע במרכבה** דרך הכפר
 ממקום למקום, וישים לבו על המרכבה
 ועל החיות והאופנים אשר יוליכו את
 המלך ויספר את אשר ראה.

הפסרתנו, איפוא, עוסקת **בעולם**
המלאכים. וכן מפרש המלבי"ם:

כבר ידענו מסוד קדושים **שהמרכבה**
שראה יחזקאל היה בעולם היצירה
שהוא עולם המלאכים, והיה המראה
 ההוא למטה ממחזה המרכבה שראה
 ישעיה שהיתה בעולם הכסא, כי **באשר**
ישעיה ראה את המלך בעוד שהיתה
 השכינה במקומה וישראל על אדמתם,
 אז היתה ההנהגה **ע"י ה' בעצמו**, וה'
 בשמים הכין כסאו ומלכותו בכל
 משלה, לכן ראה את המלך **יושב על**

הפסרת חג שבועות

מפטירין במרכבה דיחזקאל [פרק א, ב']-
 ג, יב'], ובחז"ל ביום טוב שני בנביא
 חבקוק [מפרק ג פסוק א, עד פרק ג
 פסוק יט].

בביאור ההפסרה ושייכותה לפרשה

הפסרת **שבועות** נקראת **מעשה**
המרכבה, אשר בה מתוארת התגלות
השכינה על הר סיני. וכן נקראה
 התגלות השכינה על האבות בשם
מרכבה, [בראשית רבה פרשה פב, סעיף
 ז] וכפי שאמר ריש לקיש על הפסוק
 ויעל אֱלֹהִים מֵעַל אֲבֹרֹתָם [בראשית יז
 כב']: **האבות הן הן המרכבה**.

ובהקדים **לפירוש המלבי"ם בעניין**
המרכבה, יש להבין כי יפרש בעניין
 שלשה עולמות: עולם עליון עולם
 הממוצע ועולם תחתון.

עולם העליון יקרא **עולם הכסא**
 עולם הממוצע יקרא **עולם המלאכים**
 עולם תחתון הוא **עולם האופנים**
והגלגלים [הוא עולם הארציות וכל
 אשר עליה].

ובהם ההבדל בין נבואות ישעיהו
 ויחזקאל ושאר הנביאים.

לעומקו של מקרא - חג השבועות

לו מרכבה לצאת לדרך, **והמשיל** כמנהג בני אדם שהמרכבה הגשמיית נמשכת מארבע חיות שיניעו את אופני המרכבה שהמלך יושב עליה. **וכן ראה יחזקאל את המרכבה שבה נוסע מלך הכבוד בגולה וד' חיות נושאות את המרכבה** אל אשר יהיה שם הרוח ללכת. עכ"ל.

ובשימת לב, בחג השבועות קורין בתורה בעשרת הדברות מפרשת יתרו, אך הפטרת שבועות שונה מההפטרה בפרשת יתרו. **שבפרשת יתרו מפטירין בנביא ישעיהו**, ובשבועות מפטירין **בנביא יחזקאל**.

ואשר על כן יש ליתן את הדעת מדוע חילקו חז"ל בהפטרות ליתן את של ישעיהו בפרשת יתרו על הסדר, ואת של יחזקאל בהפטרת חג השבועות.

ולעומקו של מקרא יש לומר שישעיהו התנבא בעולם הכסא, בעניין יראת ה' אחדותו וייחודו, ולכן ייחדו חז"ל לפרשת יתרו,

ויחזקאל התנבא בעולם המלאכים בעניין קבלת התורה ולכן ייחדו חז"ל לחג השבועות, חג מתן תורתנו.

כסא רם ונשא, שגם הנהגת המערכת היתה מאתו בבלי אמצעי, וראה שרפים עומדים ממעל לו, שהשרפים עומדים ברום עולם **בעולם הכסא** שהוא למעלה מעולם החיות שראה יחזקאל, כמלך היושב בביתו ושרי מלכותו עומדים לפניו.

אבל יחזקאל ראהו בגולה בחז"ל, שאז לא ינהיג ה' לעשות דבר מלך שלטון בדרך הפלאיי הנסיי, רק ינהיג **ע"פ סדר הטבע** והמערכת שהם האופנים, שזה נעשה ע"י **מניעי המערכת שהם המלאכים**, לכן ראה חיות הקדש והאופנים מתנשאים לעומתם. והנה **עולם החיות שהם המלאכים** הוא **ממוצע בין עולם הכסא אשר למעלה ממנו ובין עולם האופנים שהוא עולם הגלגלים אשר למטה מהם**, והם [המלאכים] מקבלים כח ושפע מכסא מלכות ה' אשר למעלה וינהיגו בכח זה ויניעו האופנים למטה, לכן יספר תחלה ההשגה שהשיג בהחיות עצמם, ואח"ז יספר איך יניעו וימשיכו את האופנים אשר תחתיהם, ואח"כ יספר איך יקבלו **עוז ותעצומות מן הכסא אשר למעלה מהם**.

וממשיך בעניין המרכבה:

ובעת הנסיעה שנסע בגולה ראהו יחזקאל **רוכב במרכבה**, כמנהג המלכים בנסעם ממקום למקום שיכינו

לעומקו של מקרא - חג השבועות

ועוד על דרך הצח:

רבתיים אלפי שָׁנָן שמתרבים
לאלפים על ידי "ושננתם", שמכל
 לימוד תורה הם נבראים לאלפים
 להיות לעזר למי שבתורה אלופים.

וכפי שחיבר האר"י הק' את הפיוט
לקידושא רבה שבת שחרית וְאֵלֶּין
מְלִיא יְהוֹן לְרַקִּיעֵיָא, שדרגת
 החידושים שאומר אדם בסעודת שבת
 לא רק יוצרת מלאכים אלא גם יוצרת
 רקיעים.

ועל ידי המלאכים מחזיר הקב"ה
 עטרה ליושנה, ככתרים הללו שניתנו
 לכל אחד ואחד במעמד הר סיני. ואף כי
 נלקחו הכתרים עת נשתברו הלוחות,
 הרי שכאשר הלומד שובר עצמו על
 לימוד התורה, בורא מלאכים
 המחזירים לו את הכתרים היקרים של
 נעשה ונשמע כפי שהיו במעמד הר
 סיני. כמובא בפסוק האחרון של
 ההפטרה: וַתִּשָּׂאֲנִי רוּחַ וְאֶשְׁמַע אֲחֵרֵי
 קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל כְּרוֹד כְּבוֹד יְהוָה
 מִמְּקוֹמוֹ. כן יביננו בתורתו ובכך
 יחיש לנו גאולתו בב'א.

^^^

ואשר על כן יש בנבואתו גילוי יותר
 מפורט, כדרך לימוד התורה שיש
 לפרטו כדי להבינו. ואשר על לכן
 נבחרה **נבואת יחזקאל המפרטת את**
ההתגלות ביותר, בבחינת "תורה היא
 וללמוד אני צריך" להיות בהפטרה **לחג**
השבועות, זמן מתן תורתנו, נבואה
 שהיא כנגד לימוד התורה ופרטי
 פרטיה.

ועוד יש לומר, שלכן **נבחרה נבואתו**
לחג מתן תורה. בהיות נבואת יחזקאל
 מתארת **עבודת המלאכים**, שהרי
 בקשו מלאכי השרת שלא ליתן התורה
 לבני אדם עד שהחזיר להם משה
 תשובה והודו לו. ומאחר והודו לו
 המלאכים למשה רבנו שהתורה שייכת
 לבני אדם להתגבר בה על יצרם, מעתה
כל הלומד תורה מסייעים בידו
מלאכי השרת, עד שמובא על דרך
 הסוד **שבכוח לימוד התורה לברוא**
מלאכים המסייעים בידו של הלומד.

וכן **מצינו שבחג השבועות** נגלה ה'
 בהר סיני עם עשרים ושנים אלף
 מלאכים כמבואר בתהלים [סח, יח'] **רָקֹב**
אֱלֹהִים רַב־תִּים אֶלְפֵי שָׁנָן אֲדֹנֵי כֶּם
סיני בקדש:

ועל דרך הצח: **שָׁנָן** הוא מלשון
 מלאכים **שָׁנָה** אומנותן להיות
 נאמנים לאומן שבראן להתנאות במי
 שתורתן אומנותן.

בכל ענייני החוברת ניתן לפנות אל: 052-7675895

גור-אריה צור מודיעין עילית

להצטרפות לתפוצת מייל: leshem895@gmail.com

